

College voor Toetsen en Examens

PROJECT IEDERS EXAMEN

DE DENKRICHTING

Versie november 2016

Inhoud

	Inleiding	5
1	Aanleiding	7
2	Lopende maatregelen	8
3	Nieuwe maatregelen	9
3.1	Korte termijn acties	9
3.2	De normering	11
3.3	Direct contact, directe invloed	11
3.4	Indirect contact, andere invloed	12
3.5	Studieuze zaken en zaken voor de middellange termijn	13
3.6	Lange termijn maatregelen	15
4	Afsluiting	16

Inleiding

Het CvTE staat als een huis – en zo ook de organisatie en uitvoering van het centraal examen. Dat blijkt uit meerdere rapporten: De Ecorys rapporten over de ZBO status¹ en over de organisatie van de Examenketen² en de Cinop rapportage over de kwaliteit van de dienstverlening³. Deze rapporten bewijzen de stevige positie die het CvTE als spin in het web van werkzaamheden die samenhangen met het centraal examen inneemt. Professioneel, betrouwbaar – rots in de branding is zelfs één van de opmerkingen uit het imago-onderzoek.

Maar elk huis, hoe stevig ook, heeft onderhoud nodig en aanpassingen aan de tijd. De onderzoeken wijzen óók uit dat dat stevige huis soms overkomt als een moeilijk benaderbare burcht. Een deel van de afnemers ervaart, hoewel het product best goed is, te weinig transparantie en responsiviteit van ons. We zijn te weinig zichtbaar. Dat alles leidt tot vragen over de werkwijze van het CvTE, ook van de zijde van de Tweede Kamer⁴. Het zijn deze moties en vragen die inspireren tot verandering. Het huis moet worden aangepast aan een nieuwe communicatieve werkelijkheid met een grotere mate van betrokkenheid van de afnemers. In deze notitie wordt de voortgaande ontwikkeling van het CvTE in lijn gebracht met de moties 324 en 325 van het lid Van Meenen en 329 van het lid Straus. Over de moties die betrekking hebben op de openbaarmaking van de digitale examens verschijnt separaat een notitie. De moties, 324, 325 en 329 geven het CvTE precies die duw in de richting van een zowel grondige als noodzakelijke modernisering van dat huis met een goed fundament, maar een minder eigentijdse uitstraling.

We blijven ons daarbij baseren op de bestaansgrond van het CvTE, zoals verwoord in het meerjarenplan:

"Om succesvol te opereren zijn expertise uit en draagvlak in het veld onmisbaar. In de ogen van het CvTE zijn de kennis en ervaring van docenten en andere ervaringsdeskundigen onmisbare factoren voor goede toetsen en examens".

Met de voorliggende acties verbreden en verdiepen we de participatie van docenten bij het examenproces en versterken daardoor naar verwachting het draagvlak. Met de genoemde formulering uit het meerjarenplan zit het CvTE voor wat zijn intenties dichtbij de, in de motie Straus (329) gevraagde co-creatie. Deze motie "verzoekt de regering het CvTE op te dragen om actief te werken aan een nieuwe werkwijze, bijvoorbeeld via de principes van co-creatie, met meer transparantie en grotere betrokkenheid van individuele vakdocenten". Co-creatie zou je – er zijn meer definities – kunnen opvatten als samenwerking tussen aanbieder en gebruiker om te werken aan nieuwe producten of diensten, dan wel aan verbetering van bestaande producten en diensten⁵. Grond voor deze wijziging in de productie (van aanbod naar co-creatie) is de gewijzigde klantopstelling én het besef dat je gebruik kunt maken van de slimheid van de massa. In het bedrijfsleven, marketing en reclame wordt het veelal aangewend om tot grotere economische waarde te komen, in de non-profit kan het worden gebruikt

¹ Evaluatie College voor Examens, 2 oktober 2014.

² Ketonderzoek Examens VO, 5 november 2013.

³ Het CvTE bevraagd, 25 mei 2016.

⁴ Moties (31289 VO) 323, 324, 325, 329, 330

⁵ Zie bijlage over co-creatie.

om met name de kwaliteit van het gezamenlijk gewenste product te verbeteren én van een sterkere positie te voorzien door de acceptatie te vergroten.

Co-creatie is nu al de standaard werkwijze in de ontwikkeling van centrale examens. In de constructiegroepen, in de vaststellingscommissies, in de syllabus- en toetswijzercommissies zitten docenten. Bij de veldraadplegingen, digitaal of fysiek kunnen docenten reageren op dan wel suggesties doen voor nieuwe of gewijzigde syllabi – voordat een concept wordt vastgesteld en ter goedkeuring wordt aangeboden aan OCW. Volgend op de examens eerste tijdvak kunnen docenten hetzij een uitgebreide evaluatie lijst invullen (voor 6-9 vakken) of een quick scan (voor de overige vakken). Een volgende stap: wij willen de tot nu toe succesvolle werkwijze verbreden door interactieve communicatie met het veld. Doel blijft: de best mogelijke examens maken, gedragen door het veld.

Daartoe is deze notitie opgesteld. De koerswijziging moet bewindspersonen en de Tweede Kamer de basis bieden om met vertrouwen vragen vanuit het veld over te laten aan het CvTE.

Niet alles kan tegelijk. De notitie noemt acties die al plaatsvinden, die op korte termijn kunnen worden ingevoerd, maar ook acties die langere voorbereiding vragen. Belangrijk bij alle acties – het gaat immers om high stake examens, examens met civiel effect – is het voorkomen van het doorbreken van de geheimhouding. Randvoorwaarde tot slot is de additionele financiering. Separaat is daarvoor een aanvraag ingediend; deze aanvraag zal worden onderbouwd met een plan van aanpak, met tijdpad en evaluatiemomenten wanneer deze denkrichting wordt overgenomen en de beschreven ideeën allemaal, of een keuze eruit, zullen worden uitgevoerd.

1 Aanleiding

Organisaties veranderen, de context waarin organisaties opereren verandert. Meestal verandert de context eerder dan de organisatie en dan is het aan de organisatie daarop een antwoord te vinden.

Het ontstaan van het CvE, het latere CvTE, is een voorbeeld van een verandering waarin een nieuwe organisatie een antwoord was op een context wijziging. En die contextwijziging ging door, daarmee de organisatie CvTE telkens voor nieuwe taken en opgaven stellend. Waar eerst de voorlopers van de organisatie zich richtten op het vo kwamen met po, dtt, facet, mbo taal & rekenen en de rekentoets vo telkens nieuwe werkzaamheden kijken. De organisatie paste zich daar succesvol bij aan. In een telkens versnellend tempo deden zich organisatiewijzigingen én -uitbreidingen voor. De wettelijke taken worden adequaat uitgevoerd, zo blijkt ook uit de jaarlijkse rapportage van de inspectie in zijn rol als toezichthouder op het CvTE.

De laatste jaren doet zich opnieuw een grote wijziging voor. Het toetsen en examineren zelf en ook de wijze waarop het onderwijs vorm wordt gegeven zijn onderwerp van discussie geworden. Overheidsbeleid in z'n algemeenheid is niet meer automatisch geaccepteerd, zo ook het examineren niet. Individualisering, consumentengedrag en juridificering hebben hun invloed.

Veel meer zal moeten worden gerekend met deze meer consument gerelateerde c.q. juridisch geïnspireerde opstelling. Door de ontwikkeling van het gebruik van sociale media is bovendien de wijze van contact leggen veranderd en speelt een discussie zich sterk decentraal – maar wel vormend, bepalend – af. Lijnen van beïnvloeding en besluitvorming lopen anders. Kamerleden, bewindslieden worden direct bereikt met ideeën, plannen, gevoelens. Deze ontwikkeling is lastig, maar biedt ook kansen. De gewijzigde context past in de volgende fase van organisatieontwikkeling met behoud en versterking van de regie functie en waar mogelijk (examens mogen nu eenmaal niet vooraf bekend zijn - geheimhouding!) grotere openheid en transparantie.

De hierna volgende hoofdstukken vormen onze denkrichting, die, wanneer overgenomen, wordt geconcretiseerd in een projectplan. De basis voor denkrichting en projectplan wordt gevormd door de principes van participatie en deskundigheid, de pijlers onder het bestaan van het CvTE. Wij willen goede examens doen ontwikkelen waarin het veld een belangrijke rol speelt. We willen gebruik maken van de deskundigheid van betrokkenen uit de VO-onderwijswereld en de naast hoger gelegen sectoren. Door te luisteren naar deze primair betrokkenen en met hen te discussiëren kan het centraal examen worden verbeterd en directer verbonden aan de werkzaamheden waar het om gaat: met direct betrokkenen voor leerlingen het optimale bereiken.

Deze notitie – en, na acceptatie van de denkrichting - het ontwikkelen van een projectplan dat de mogelijkheid biedt deze denkrichting te realiseren bouwt voort op de wijzigingen waar we al mee bezig waren en biedt zicht op de verdere uitbouw van deze ontwikkelingen.

2 Lopende maatregelen

Naast en bovenop de uitbreiding van taken van het CvTE in de afgelopen jaren zijn de volgende zaken al gerealiseerd of onder handen:

- a. Overleg met hogescholen en universiteiten: welke plaats hebben toetsen en examineren in het curriculum; hoe worden aankomende docenten voorbereid op hun rol als examinerator? Dit leidt tot een bredere uitrol van activiteiten (congres i.s.m. universiteiten en hogescholen) en verspreiding van kennis onder de bij de VELON aangesloten opleidingsinstituten.
- b. Overleg met de Onderwijscoöperatie heeft geleid tot het geven van workshops aan het Lerarencongres. Idealiter zou een rechtstreeks contact met docenten via deze lijn kunnen worden gerealiseerd, mits de privacy problematiek kan worden opgelost. Dit is nog een gemis in het rechtstreekse contact.
- c. Overleg met vakinhoudelijke verenigingen heeft geleid tot een sterkere participatie van deze organisaties in de vaststellingscommissies bij vooralsnog een deel van de vakinhoudelijke verenigingen.
- d. Het CvTE heeft regelmatig bestuurlijk overleg met de VO-Raad. In dat overleg kan nader worden afgesproken of het CvTE niet ook daar workshops o.i.d. kan verzorgen.
- e. Waar mogelijk (gelet op korte tijd tussen examenafname en normering en de beperkte formatie van het CvTE) wonen CvTE'ers examenbesprekingen bij van vakinhoudelijke verenigingen, volgend op afname in tijdvak 1. Direct aansluitend, met direct betrekken van de uitkomsten van deze vergaderingen kunnen aanvullingen op het correctievoorschrift worden uitgebracht. Wanneer geen CvTE'er aanwezig kan zijn is de afspraak dat het verslag, met daarbij de bevindingen die mogelijk tot een aanvulling kunnen leiden, direct na afloop naar het CvTE worden gestuurd. De volgende dag wordt dit besproken en wordt besloten of een aanvulling moet worden uitgestuurd.
- f. Overleg met vakbonden heeft geleid tot een sterkere participatie van deze organisaties in de vaststellingscommissies en representatie van het CvTE bij vakbondsuitingen, waaronder workshops.
- g. Oprichting van het platform voor examensecretarissen (PLEXS); PLEXS heeft inmiddels bijgedragen aan het rooster centraal examen 2018, de vernieuwing van Examenblad en is geïntroduceerd bij alle ketenpartners. Deze samenwerking wordt komende jaren gecontinueerd en verder uitgebouwd.
- h. Examenblad.nl is vernieuwd qua vormgeving en onderliggende techniek. Examenblad voldoet nu aan de eisen voor mobiel en tablet. Daarnaast is de zoekfunctie uitgebreid. Ook is er informatie toegevoegd die voorheen niet op Examenblad.nl te vinden was, maar op de CvTE-website. Door die informatie toe te voegen is op Examenblad.nl nu alle informatie te vinden over de centrale examens en de rekentoets vo.
- i. Er vinden landelijke informatiebijeenkomsten plaats over het gebruik van Facet.

Al deze acties zijn gebaseerd op de twee pijlers waarop het CvTE rust: participatie vanuit de afnemers wereld en het benutten van beider deskundigheid.

3 Nieuwe maatregelen

Het is daarom ook niet een grote stap om verder door te gaan met die werkwijze en daarin de nieuwe communicatieve werkelijkheid te integreren.

3.1 Korte termijn acties

Allereerst de acties die op korte termijn, dat wil zeggen in het schooljaar 2016-2017 kunnen worden geëffectueerd. Deels vloeien ze voort uit vragen en opmerkingen uit het veld in het seizoen 2015-2016. Er is steeds een verband met een specifiek vak; de acties zijn te beschouwen als een mogelijke voorloper op een soortgelijke werkwijze bij andere vakken. De voorloper heeft een soort pilotstatus en is niet direct verbindend voor jaren. Uit de evaluatie van deze werkwijze moet blijken of dit voor dit betreffende vak kan worden voortgezet en/of overgedragen naar andere vakken. De omvang van deze werkwijze moet niet worden onderschat; in aanvang (een vak) betrekkelijk klein en snel uit te voeren, maar bij overdracht naar meerdere of zelfs alle vakken is het effect groot en gaat het de tijdsgrenzen van het huidige eerste tijdvak voorbij.

- a. Afgelopen jaar is er overleg geweest tussen het CvTE en een aantal wiskundedocenten over de inhoudelijke beantwoording van een vraag uit het wiskunde examen 2012. Het CvTE heeft volgend op dit gesprek en in lijn met de motie 325 van het lid Van Meenen de NVvW (de vakvereniging voor wiskundedocenten) op 15 september 2016 voorgesteld met leden en niet-leden van de NVvW een vorm van inzage vooraf te beproeven bij het examen havo wiskunde A 2017, eerste tijdvak. Een selectie van docenten krijgt *onder geheimhouding* opgaven en correctievoorschrift te zien van de afname in mei 2017. De opgaven zijn dan al gedrukt. Die kunnen niet meer worden gewijzigd, maar het cv waar vaak de meeste kritiek op komt wel. De selecte groep doet indien opportuun voorstellen voor wijziging aan de vaststellingscommissie en pas na verwerking van deze aanpassingen wordt het cv gepubliceerd.
- b. Overleg met NVON (de vakvereniging voor docenten natuurkunde, scheikunde en biologie) met de bedoeling op de zelfde manier als bij a hierboven te werk te gaan met docenten scheikunde. Deze actie volgt op de vragen die docenten stelden over het examen scheikunde vwo 2016 en de evaluatie achteraf van het examen. Ook hiermee wordt gevolg gegeven aan de motie 325 van het lid Van Meenen.
- c. Overleg met de docenten Nederlands vwo over de mogelijkheid opnieuw, zoals in 2011, de versnelde correctieprocedure in te zetten in 2017. Docenten kijken dan het leerling werk na op basis van het eerder vastgestelde correctievoorschrift. Vervolgens wordt het werk besproken tijdens de examenvergadering onder leiding van de sectie Nederlands van de vakinhoudelijke vereniging Levende Talen. Het resultaat van deze bespreking wordt in een verslag vastgelegd met daarin onderbouwd welke antwoorden in het correctievoorschrift (hierna: cv) zouden moeten worden aangepast, gegeven de antwoorden die leerlingen hebben gegeven. Levende Talen Nederlands presenteert de uitkomsten aan de vaststellingscommissie Nederlands. Het is denkbaar dat LAKS hier eveneens een rol speelt, hoewel LAKS toch altijd al eerder, adequaat en effectief handelt. Omdat leerlingen direct na afloop van een examen naar LAKS reageren en het CvTE in examentijd een directe lijn heeft met LAKS kunnen opmerkingen van LAKS al eerder tot een aanvulling leiden. Resultaat van dit alles kan een voorstel tot wijziging van (delen van) het cv zijn. De vaststellingscommissie onderzoekt de

uitkomsten en stelt het cv definitief vast, waarna het aangepast cv opnieuw verspreid wordt. Deze actie is een volgende stap in het jaarlijks overleg met docenten Nederlands. Terugkerend thema in het overleg de vakinhoudelijke vereniging Levende Talen (sectie Nederlands) is al geruime tijd de betrouwbaarheid van het examen Nederlands.

Deze acties 3.1 a, b en c kunnen mede voorbereidend zijn voor 3.1 d (hieronder) en 3.5 i, verderop in dit stuk. Uiteraard kunnen deze acties alleen onder strenge geheimhouding. Vooraf zal, in overleg met de vakinhoudelijke verenigingen doorgenomen worden op grond van welke criteria leerkrachten kunnen participeren in de onderzoeksgroep. Er moet een heldere aanmeldings- en selectieprocedure voor komen.

- d. Een verdergaande mogelijkheid met betrekking tot het correctievoorschrift, die nog de nodige studie vraagt, is het instellen van een correctiecommissie. Daarin nemen onafhankelijke deskundigen plaats die [tijdens of na de examencampagne] bij een eventuele onenigheid tussen Examenlijn en docent een bindende uitspraak doen. Een voorloper ervan kan, voor de korte termijn (2017) een experiment zijn, waarbij externe deskundigen samen met de CvTE-deskundigen uitspraken doen over een aanhoudende onenigheid. Denkbaar is dat enkele van de leerkrachten die meededen aan de acties a, b of c die deskundigen zijn. Vooraf dient weer in overleg met de vakinhoudelijke vereniging gedefinieerd te worden wanneer zich zo'n situatie voordoet. Ook hier dus weer: vooraf de procedure bepalen voor zowel de werkwijze bij de correctie als de aanwijzing van externe deskundigen.

Ad a en b:

Deze vormen van co-creatie kunnen als pilot dienen. Bij deze acties is er een risico van doorbreking van de geheimhouding. Blijkt deze werkwijze een succes dan kan een ruimere uitrol plaatsvinden.

Ad c:

Deze wijze van corrigeren kan de kwaliteit en acceptatie van de correctie sterk verhogen. Er zijn wel obstakels. De belangrijkste daarvan is de tijdfactor. Verder moeten docenten bereid zijn het leerling werk twee keer na te kijken en bereid zijn hun opmerkingen over het leerling werk op korte termijn ter beschikking te stellen van de sectie Nederlands van Levende Talen.

Ad d:

Deze actie kan helpen de schijn weg te nemen dat het CvTE en Cito in geval van onenigheid met een vraagsteller zichzelf in het gelijk stellen. Overigens laat dit onverlet de uitspraak van de staatssecretaris in het debat van 15 juni, mede op basis van het rapport "Het CvTE bevraagd", dat het CvTE geen knopen hoeft door te hakken bij onenigheid op grond van vakinhoudelijke overtuigingen. Dat er nadere studie voor nodig is komt omdat het de vraag is of deze actie past in de gedachte van governance: geeft het CvTE hiermee niet een wettelijke taak (gedeeltelijk) uit handen? En past het in de beperkte tijd van correctie na afloop van tijdvak 1?

3.2 De normering

- e. Over het maken van de examens en de normering ervan krijgt het CvTE jaarlijks vragen. De vaste Kamercommissie Onderwijs heeft onder meer bij monde van het lid Rog eveneens vragen gesteld. Telkens blijkt de werkwijze die wordt gehanteerd bij de normering lastig uit te leggen, hoewel schriftelijk en digitaal veel informatie voorhanden is⁶. In de kritiek op de normering is een verschil op te merken tussen principiële kritiek en behoefte aan uitleg. De volgende directe contacten met het veld kunnen daar verandering in brengen in het seizoen 2016 - 2017.
- Webinars (of andere vormen van massaal digitaal informeren) over normering en examenproductie. De hieronder genoemde studiemiddag levert hiervoor relevante input.
 - Een studiemiddag met goed ingevoerde critici, die tot in detail de werkwijze van de normering krijgen uitgelegd. De kritische opmerkingen van inhoudelijke en communicatieve aard (niet van politiek-bestuurlijke aard) worden ingezet om het verhaal naar buiten beter te kunnen vertellen. Deze studiemiddag wordt, om zo diep mogelijk op het onderwerp in te kunnen gaan, samen met Cito georganiseerd.
 - Voor zowel sommige critici als voor betrokkenen die moeite hebben met het doorgronden van de techniek die onder de normering ligt is het vaststellen van de n term tijdens de normeringsvergadering een tombola, een black box. Naast de bovengenoemde voorlichting biedt een reportage over de adviserende en vaststellende normeringsvergaderingen voor belangstellenden ander inzicht.

3.3 Direct contact, directe invloed

- f. Overleg en discussie met docenten geschiedenis om met hen te kijken naar toekomstige aanpassingen in de syllabus geschiedenis. Merkbaar is dat het nieuwe programma met de kenmerken erin niet door iedereen gelijk wordt gewaardeerd. Deze raadpleging vindt momenteel al plaats, op zes verschillende plaatsen in Nederland. De hele operatie wordt najaar 2016 twee keer gedaan om geschiedenisdocenten optimaal in de gelegenheid te stellen mee te discussiëren over mogelijke aanpassingen in de syllabus.
- g. Een reeks bijeenkomsten in het land, bijvoorbeeld georganiseerd in de regio's van PLEXS. In deze bijeenkomsten geeft het CvTE twee onderwerpen in bespreking: de normering en totstandkoming van de examens van constructieopdracht via constructie, vaststelling en screening tot oplevering. Het Cito onderzoek over de betrokkenheid van docenten kan hiervoor input leveren (zie 3.5 I).
- h. Periodiek contact met de Vaste Kamercommissie voor Onderwijs, zoals op 10 oktober 2016, bijvoorbeeld aan de vooravond van een Algemeen Overleg over de examens.

⁶ https://www.hetcvte.nl/item/voorlichtingsfilm_centrale_examens;
http://www.cito.nl/onderwijs/voortgezet%20onderwijs/centrale_examens/normering_alg.aspx

Ad f:

Economie zou een volgend vak kunnen zijn. Hoewel een inspannende operatie is dit wel een fundamentele mogelijkheid om docenten zeer vroeg in de ontwikkeling van een examen te betrekken. Omdat het een veel vragende werkwijze is kunnen slechts een of enkele vakken per jaar aan bod komen.

Ad g:

De bezoekers worden uitgenodigd hun suggesties voor verbetering te geven, CvTE introduceert, faciliteert en luistert. De bezoekers krijgen de gelegenheid eigen vragen en onderwerpen aan te dragen. Interessante opbrengst zal zijn hoe groot of klein de support is voor de huidige werkwijze van het CvTE. De vraag naar de meest gewenste ontwikkelingsrichting (van het CvTE en van het CE) komt tijdens deze bijeenkomsten aan de orde.

3.4 Indirect contact, andere invloed

Omdat er verschil in benutting van communicatiemiddelen te constateren valt tussen verschillende doelgroepen is ook een andere dan de traditionele wijze van communiceren met en vanuit het CvTE nodig. Daar is de huidige organisatie nog minder op ingesteld. Enkele vormen waarin dit kan plaatsvinden zijn:

- i. Direct contact tussen de examendocenten en ons wordt bemoeilijkt door het feit dat we niet beschikken over de gegevens van alle examendocenten. Het nieuwe Examenblad kan mogelijk een oplossing bieden. We maken dan gebruik van persoonlijke pagina's voor docenten. Aanmelding vindt jaarlijks plaats via de persoonlijke pagina van de examensecretaris op Examenblad. Zo kunnen docenten ook direct worden geïnformeerd over de mogelijkheden van deelname aan onze commissies en aan de besloten fora per vak (zie hieronder 3.5m).
- j. De inzet van sociale media biedt ons een kans om te laten zien dat we een toegankelijke, open organisatie zijn die luistert, reageert op vragen en deelneemt aan online conversaties en daarbij naast zelfbewuste beantwoording ook open staat voor ideeën van buiten. Het kan ook bijdragen aan de vertrouwensrelatie met de professionals in het onderwijsveld.

Sociale media geven ons een stem in de vele discussies die online gevoerd worden. We kunnen makkelijk fouten rechtzetten, incorrectheden aanvullen en snel inspringen op recente ontwikkelingen met duidelijke en feitelijk juiste berichtgeving. Daarnaast kunnen wij het publiek makkelijk antwoorden geven op korte vragen en de individuele, niet-georganiseerde docent makkelijker bereiken.

Met de inzet van sociale media zijn we in het afgelopen schooljaar voorzichtig begonnen. Tot nu toe hebben we met ons online optreden geen extra negatieve aandacht opgeroepen en in de momenten dat we meer naar buiten traden op sociale media kregen we hier positieve feedback op.

In het komende schooljaar willen we de deur verder open zetten, door meer te delen en meer in gesprek te gaan. Manieren om dit te doen kunnen zijn:

- het twitteraccount @hetcvte vaker en pro-actiever inzetten. Ook op 'lastigere' berichten gaan we reageren.
- Een (wekelijkse) blog op examenblad.nl, bij toerbeurt te maken door een sector- of clustermanager. Het geeft de mogelijkheid om ongevraagd het licht van het CvTE te laten schijnen over kwesties die het centraal examen aangaan; ook voorzitters van de vaststellingscommissies kunnen ingeschakeld worden. Deze blogs kunnen actief via het Twitter account gepromoot worden.
- Inzetten van live video; bij de normeringsvergaderingen maar ook op andere momenten/bijeenkomsten kan in de toekomst livestreaming via periscope/Twitter worden ingezet. Ook kunnen we vraag en antwoord sessies organiseren waar we nog dieper op vragen van kijkers ingaan. Een voorbeeld hiervan zou een 'digitale normeringsspecial' kunnen zijn.
- Inzet Facebook: de doorsnee docent lijkt zich niet zozeer op Twitter te bevinden. Om hen te bereiken lijkt Facebook eerder het kanaal. Facebook heeft veel mogelijkheden voor interactie en betrokkenheid, zoals bijvoorbeeld polls starten. Daarbij is Facebook als medium erg laagdrempelig en makkelijk in het gebruik.

Facebook kan in de vorm van een discussiegroep of in de vorm van een pagina worden ingezet. Het voorstel is om een Facebookgroep voor docenten met examenklassen op te starten en een Facebookpagina van het CvTE-breed (op corporate niveau).

- Facebookgroep

Als we een discussiegroep op willen starten zou ons doel zijn om meer interactie met docenten te krijgen. Via een directer communicatiekanaal kunnen we meer kennis uitwisselen, leden van de groep actief betrekken en vragen stellen en feedback verzamelen. Via een groep is het laagdrempeliger voor leraren om zelf een post aan te maken, en het is makkelijker voor docenten om met het CvTE en met elkaar in gesprek te gaan.

- Facebookpagina

Een Facebookpagina kan met name gebruikt worden om voorlichting te geven en meer betrokkenheid genereren door bijvoorbeeld het peilen van meningen via een poll. Via een Facebook pagina zouden we ook webcare kunnen verrichten (vragen beantwoorden via facebook).

Een facebookpagina kan door iedereen bezocht en gelezen worden. Het bereik zal groter zijn dan een groep. De interactiviteit en betrokkenheid is minder dan bij een groep.

3.5 **Studieuze zaken en zaken voor de middellange termijn**

- k. Het ideale correctievoorschrift – bestaat dat?

Het correctievoorschrift is bindend. Wat in de praktijk blijkt is dat het cv voor een deel van de docenten beklemt door dat bindende karakter, terwijl andere docenten veel te weinig richting ervaren. Het recente Cito onderzoek naar de

kwaliteit van de tweede correctie herbevestigt dit. Er is kennelijk vak-gerelateerd en persoonlijk een voorkeur voor een bepaalde inrichting en opzet van het cv. We willen met een groep docenten per vak (vooralnog beginnend met twee vakken) bespreken hoe volgens hen voor hun vak het ideale cv eruit zou moeten zien.

- i. De inhoud en de kwaliteit van de examens moet op een groot draagvlak onder docenten kunnen rekenen. Cito wil daartoe middels een literatuuronderzoek nagaan welke vormen er zijn en hoe effectief deze zijn. Cito wil met dit onderzoek ook bijdragen aan de bijeenkomsten (3.3g) met docenten. Tevens draagt Cito bij aan bijeenkomsten met stakeholders (bijv. bestuursleden van vakverenigingen) om te inventariseren hoe men invulling zou willen geven aan docentparticipatie. De literatuurstudie en ontmoetingen met docenten en stakeholders dragen bij aan het ontstaan van een helder beeld welke maatregelen effectief zijn en waar op ingezet zou kunnen worden om de betrokkenheid van docenten te versterken.
- m. Zelf aan de slag met het maken van vragen en antwoorden voor de centrale examens – een docentenolympiade.

Docenten worden in deze opzet, per vak, uitgenodigd om vragen en antwoorden te ontwerpen die daadwerkelijk gebruikt kunnen gaan worden in een toekomstig centraal examen. Ze krijgen een korte training en daarna, gedurende twee of drie aaneengesloten dagen, maken ze zelf vragen en antwoorden voor komende examens. Deze scholing kan worden afgesloten met een certificaat dat meetelt voor het beroepsregister. Binnen de scholen van deze deelnemers neemt de bekwaamheid voor het maken toetsen toe. Geheimhouding is een belangrijk punt van aandacht. De actie sluit aan bij motie 324 van het lid Van Meenen.

- n. Zelf aan de slag met het maken van vragen en antwoorden voor de centrale examens – een besloten beveiligd forum. Ook deze 324 sluit aan bij motie 324 van het lid Van Meenen.

Deze werkwijze is een verdergaande variant van de docentenolympiade. Deze vorm is vanwege de omvang verder uitgewerkt in een aparte notitie.

Hij vraagt meer ontwikkeltijd en apart aandacht voor de aspecten besluitvorming, geheimhouding en techniek. Docenten werken hier in onderling overleg onder regie van een moderator aan het opstellen van vragen en antwoorden voor een toekomstig CE en geven elkaar feedback op de gemaakte opgaven. Vragen en antwoorden die meegaan naar het CE gaan van het forum, vragen die niet goed bevonden zijn, zijn mogelijk wel bruikbaar in schoolexamens. Hoe dan ook scherpen deelnemers elkaar in het formuleren van goede vragen en antwoorden. Dit biedt eveneens een vorm van scholing die de schoolleiding kan stimuleren. De moderator die namens het CvTE het forum faciliteert is in de termen van co-creatie de facilitator.

Er is meer voorstudie voor nodig, omdat dit ook ingrijpt op het proces van vragen construeren en op de logistiek van de productie van examendocumenten.

3.6 Lange termijn maatregelen

- o. Studie naar de periode waarin de examenafname plaats vindt: de tijdsdruk oplossen. Deze actie vraagt nadere voorstudie en is een verdergaande uitwerking van mogelijke gevolgen van de acties genoemd bij 3.1 a en b.

Wanneer de experimenten met wijzigingen in het cv of in de opgaven en eventueel de versnelde correctie na afloop van het eerste tijdvak succesvol zouden blijken en uitnodigen voor een bredere uitrol is een heroverweging van de jaarindeling van het examenjaar nodig. De extra werkzaamheden passen niet in de nu al veel te krappe examenperiode. De tijdsdruk die docenten ervaren bij het integraal uitvoeren van de eerste en tweede correctie is daar een voorbeeld van. Maar ook het werk van de Toets- en Examenlijn, de inspectie en de voorbereiding en uitvoering van de normering door Cito staan onder extreme tijdsdruk.

Een oplossing die nader zo moeten worden bestudeerd en besproken met meerdere stakeholders (VO-Raad, vakinhoudelijke verenigingen, OCW, inspectie, DUO, PLEXS) is het uitbreiden van de periode waarin de examens worden afgenomen. Niet in de traditionele mei periode, maar veel eerder; bijvoorbeeld gelijktijdig beginnen met de cspes. Een langere examenperiode biedt meer roosterplaatsen, waardoor meer ruimte voor vakken ontstaat die nu ervaren (te) laat aan de beurt te zijn.

En daarbij kan dan worden overwogen om het centraal examen eerder af te sluiten dan het schoolexamen. Wanneer de centraal examen periode eindigt begin april is er alle tijd om na te kijken, zo nodig een cv aan te passen en te normeren. Betere correctie en minder stress voor schoolorganisatie en correctoren; daarmee kan dit idee bijdragen aan een oplossing voor de problematiek van de kwaliteit van de tweede (integrale) correctie. Het schoolexamen kan er door worden opgewaardeerd als afsluiting van het jaar met een grote plaats voor het profiel- of sectorwerkstuk, dat als een soort meesterproef kan leiden naar het vervolgonderwijs. De bekendmaking van de norm kan gewoon in de zelfde tijd als nu, waarna nog de herkansing kan plaatsvinden.

4 Afsluiting

Een veelheid aan ideeën om de samenwerking met en horen van het veld verder te versterken. Een intensieve operatie met, zoals bij sommige ideeën genoemd, risico's. De huidige werkwijze met het ontwikkelen en beoordelen van centrale examens is betrekkelijk eenvoudig, efficiënt en qua kosteneffectief. De toename van activiteiten maakt de ontwikkeling van examens complexer en daarmee kwetsbaarder. De verwachte winst is meer bekendheid in het veld met de mensen en de machine achter de examen ontwikkeling en een fijnmazig netwerk van contacten met de diverse spelers in het veld. Het beoogt de betrokkenheid van docenten bij het examenproces te versterken door meer contact, meer overleg, meer transparantie.

Bijlage: Co-creatie

Op basis van de mate van betrokkenheid van de deelnemers, zijn verschillende vormen van co-creatie te onderscheiden. Zo is een indeling te maken waarbij producenten (de examenmakers) ten opzichte van de consument (docenten, leerlingen) een steeds kleinere rol spelen:

Developer: De producent legt enkele productideeën voor aan de consument. Deze wordt gevraagd te kiezen welk idee in de markt gezet moet worden. Dit is te vergelijken met traditioneel marktonderzoek en concepttesten. De consument selecteert hier aangedragen ideeën.

Mass customiser: De producent geeft de standaard aan, maar de consumenten kunnen bepaalde onderdelen van standaardproducten aanpassen. Vaak gaat het hier om kleuren of stijlen, de keuzemogelijkheden zijn meestal vastomlijnd. De consument verpersoonlijkt hier de standaard.

Idea collector: De producent lanceert een ideeënwedstrijd. Consumenten kunnen hun ideeën insturen en de producent of de consumenten zelf kiezen een winnaar. Vaak wordt het winnende idee in productie genomen. De rol van de consument is hier inspirator.

Integrator: De producent betreft consumenten in meerdere fases van het ontwikkelingsproces. Er bestaat een intensieve en vaak langdurige samenwerking tussen de consument en de producent. De consument participeert hier in hoge mate.

Facilitator: De producent verschaft consumenten een platform waarop zij hun eigen producten kunnen ontwikkelen. Er bestaat een mogelijkheid dat bepaalde producten door de producent verder in ontwikkeling worden genomen, geproduceerd en op de markt gebracht. De rol van de consument is hier (mede)schepper van het product.

Deze theoretische indeling kan een achtergrond bieden voor wijze waarop en de mate waarin bij het ontwikkelen van centrale examens de wisdom of the crowd kan worden ingeschakeld.

